A. P. proti Slovensku, rozhodnutí ze dne 28. 1. 2020 – K ponižujícímu zacházení a násilí vůči mladistvému při jeho zatýkání

Stěžovatel: A. P.

Žalovaný stát: Slovensko

Číslo stížnosti: 10465/17

Datum: 28.01.2020

Článek Úmluvy: čl. 3

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: ponižující zacházení, účinné vyšetřování

Český právní řád: čl. 7 odst. 2, čl. 10 odst. 1, čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod
§ 11, § 24 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
§ 2 odst. 5, 6 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád
§ 329 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Významnost: 3

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 4/2020
A. P. proti Slovensku, rozhodnutí ze dne 28. 1. 2020

K ponižujícímu zacházení a násilí vůči mladistvému při jeho zatýkání

Autorský komentář:

V předkládaném rozhodnutí Soud s odkazem na svou dřívější judikaturu, zejména Bouyid proti Belgii, stížnost č. 23380/09 (v níž již dříve dospěl k závěru, že jakékoli jednání příslušníků donucovacího orgánu vůči jednotlivci, který je zbaven svobody nebo je, obecněji vzato, konfrontován s příslušníky donucovacích orgánů, které vzhledem k chování osoby není nezbytně nutné, snižuje lidskou důstojnost a je v zásadě zásahem do práva uvedeného v čl. 3 Úmluvy, přičemž facku klasifikoval jako vážný útok na důstojnost jednotlivce, který představuje porušení čl. 3 Úmluvy), akcentoval potřebu důsledného respektování zákazu ponižujícího zacházení u osoby, která je omezena na svobodě, a to i tehdy, když se brání policejnímu zákroku. Dále uvedl, že orgány činné v trestním řízení mohou použít vůči takové osobě pouze donucovací prostředky, které jsou zákonem dovoleny, a to způsobem, jenž zákon připouští. Poukázal na požadavek profesionality a vysoké úrovně odbornosti příslušníků bezpečnostních sborů s tím, že se neprokázalo, že za konkrétních okolností případu bylo nezbytně nutné, aby se vyškolený policista uchýlil k užití fyzické síly k zajištění toho, aby stěžovatel

spolupracoval (bod 62.).

Dalším názorem, jenž Soud v předkládaném rozhodnutí vyslovil, je, že dojde-li k takovému zásahu proti zajištěné osobě, je povinností státu vést o této otázce vyčerpávající a objektivní vyšetřování, zejména tehdy, existuje-li rozpor mezi jednotlivými listinnými důkazy i mezi výpověďmi svědků, který nebyl vyšetřováním odstraněn, aby nenastala situace jako v projednávané věci, v níž přestože byl případ zkoumán ve třech instancích prokuraturou a nakonec i Ústavním soudem, ani tyto instituce nedokázaly rozpory odstranit (bod 79.). Poukázal i na neobjektivnost postupu policejních orgánů, které nepředložily svému nadřízenému zprávu o použití donucovacích prostředků, jež proti stěžovateli užily, což svědčilo o snaze zpětně zakrýt své provinění. Na uvedenou skutečnost stěžovatel v rámci vnitrostátních řízení upozorňoval, nicméně se jednalo o námitky, které během trestního řízení zůstaly nevypořádány, a zřejmě jim dostatečnou pozornost nevěnoval ani Ústavní soud (bod 81.). Soud dospěl k závěru, že orgány činné v trestním řízení nejednaly z moci úřední a důkladně nevyšetřily všechny relevantní skutečnosti, včetně toho, zda použití síly proti stěžovateli během jeho zatčení bylo naprosto nezbytné a přiměřené (bod 82.).

Předkládané rozhodnutí je významné z pohledu české právní úpravy pro zdůraznění nutnosti zajištění objektivity policejních orgánů při použití donucovacích prostředků u osoby zadržené a důsledného respektování zákonných podmínek, za kterých je lze použít. Lze poukázat na § 51 až 53 zákona č. 273/2008 Sb., o policii České republiky, podle nichž donucovací prostředky slouží pouze k ochraně bezpečnosti své osoby, jiné osoby nebo majetku anebo k ochraně veřejného pořádku. Použití donucovacích prostředků předpokládá již existující ohrožení uvedených hodnot. Je vždy na konkrétním policistovi, aby vyhodnotil, zda jsou naplněny podmínky pro použití donucovacích prostředků. Rovněž je ve smyslu závěrů Soudu vhodné poukázat na nutnost respektování zásady přiměřenosti, která je upravena v § 11 zákona č. 273/2008 Sb., o policii České republiky, a patří k základním povinnostem policie a promítá se do všech jejích činností, a to vzhledem k rozsahu pravomocí, kterými policie disponuje.

Smysl uvedeného rozhodnutí spočívá i v apelu na nezbytnost řádného prošetřování stížností osob, které byly při použití donucovacích prostředků vystaveny násilí ze strany policistů. Důraz je kladen na objektivní a důsledné objasnění postupů policistů, a to za podmínek stanovených v § 2 odst. 5, 6 tr. ř., neboť je třeba nestranně zjistit skutkový stav věci na základě všech zajištěných podkladů a prokázat, že použití síly bylo nezbytné a přiměřené, a že nedošlo k porušení čl. 3 Úmluvy. Pokud tomu tak bylo, je třeba z takového postupu vyvodit patřičné závěry, což ve smyslu české právní úpravy mimo jiné znamená vést proti policistovi trestní stíhání pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 tr. zákoníku (k tomu srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. 8 Tdo 1549/2019). Tyto zásady se vztahují na všechny orgány, které v rámci řádných i mimořádných opravných prostředků postupy policistů při použití donucovacích prostředků přezkoumávají.

(JUDr. Milada Šámalová)

SKUTKOVÝ STAV

Dne 10. 2. 2015 otec patnáctiletého romského chlapce M. Č. oznámil na policii, že M. Č. byl dříve téhož dne napaden skupinou chlapců. Jak se později ukázalo, M. Č. útočníky neznal, ale věřil, že bude schopen je identifikovat podle obličeje. Věc byla posouzena jako podezření ze spáchání přestupku a bylo dohodnuto, že následující ráno by se policie s M. Č. a jeho otcem pokusila identifikovat pachatele před místní školou. Následující ráno před školou M. Č. identifikoval stěžovatele, jemuž v té době bylo 16 let, a dalšího romského chlapce A. T., kteří byli mezi útočníky. Podle stěžovatele ho jeden z policistů chytil za kapuci, opřel ho o auto a uhodil ho několikrát do obličeje. Následně ho posadil do policejního auta společně s A. T. Stěžovatel rovněž tvrdil, že

strážník pokračoval v jeho bití i poté, co ho posadil do auta. Mladíci byli odvezeni na policejní služebnu v Rudňanech. Podle úředního záznamu neměli při předvedení ani propuštění žádná zranění. Stěžovatel později téhož rána, po svém propuštění, vyhledal v doprovodu své matky ošetření u chirurga, který podle lékařské zprávy zjistil, že stěžovatel utrpěl „otok nosu a nos ho bolel", a otolaryngologa, který ve zprávě uvedl: „Stěžovatel byl ošetřen ve zdravotním středisku poté, co byl zraněn při policejním zásahu. Krvácel z nosu, má otok vrchního rtu."

V průběhu řízení před Soudem vláda předložila úřední záznam o použití donucovacích prostředků sepsaný policií v Rudňanech datovaný ze dne 11. 2. 2015, podle nějž měl policista R. M. uchopit stěžovatele za loket a uhodit ho poté, co plivl na policistu R. M. a ohnal se po něm pravou rukou. Stěžovatel údajně neutrpěl žádná zranění. Dne 11. 2. 2015 stěžovatel zastoupený jeho matkou podal trestní oznámení na okresní policii ve Spišské Nové Vsi, které však 13. 3. 2015 vyšetřovatel zamítl, neboť nebyl shledán žádný důvod ke vznesení obvinění. Učinil tak poté, co vyslechl policisty R. M. a E. P. a otce M. Č. Ti shodně dosvědčili, že stěžovatel projevil neúctu, byl verbálně agresivní a plivnul na jednoho z policistů. Policista R. M. připustil použití chvatu „kravata", aby stěžovatele dostal do policejního auta. Policista E. P. vypověděl, že R. M. dal stěžovateli facku. Stěžovatel napadl rozhodnutí vyšetřovatele pomocí stížnosti. Ve dnech 9. 4. a 6. 5. 2015 vyšetřovatel zrušil své předchozí rozhodnutí ze dne 13. 3. 2015 a zahájil úkony trestního řízení vůči policistům pro podezření ze zneužití pravomoci úřední osoby. Orgány činné v trestním řízení vyslechly další svědky, kteří potvrdili, že stěžovatel dostal facku, opatřily znalecký posudek na zranění stěžovatele svědčící o tom, že mohla být způsobena fackou nebo úderem obličeje o policejní auto, když do něj nastupoval. Znalec vyloučil možnost, že by zranění stěžovatele byla způsobena pěstí. Dne 27. 7. 2015 vyšetřovatel zastavil trestní stíhání, neboť dospěl k závěru, že policisté jednali v souladu s účinnými právními normami a že jejich jednání nevedlo ke spáchání trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby. Stěžovatel podal proti tomuto rozhodnutí stížnost, kterou okresní prokurátor ve Spišské Nové Vsi dne 7. 9. 2015 zamítl jako neopodstatněnou, protože bylo dostatečně prokázáno, že stěžovatel podezřelý ze spáchání přestupku ignoroval příkazy policie a aktivně se bránil proti svému zadržení. Donucovací prostředky byly následkem toho použity v souladu se zákonem. Tyto závěry byly v zásadě potvrzeny i krajskou prokuraturou v Košicích v rozhodnutí ze dne 11. 11. 2015, jež bylo reakcí na podnět k přezkoumání rozhodnutí ze dne 7. 9. 2015 podaný stěžovatelem. Dne 12. 2. 2016 generální prokurátor zamítl další stížnost podanou stěžovatelem jako neopodstatněnou a neobsahující žádné nové relevantní skutečnosti.

Ústavní soud zamítl ústavní stížnost stěžovatele jako zjevně neopodstatněnou, neboť ji stěžovatel nepodložil konkrétními zjištěními dokládajícími jeho tvrzení o nepřiměřenosti a protiprávnosti policejního zásahu.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKŮ 3 A 14 ÚMLUVY

40. Stěžovatel namítal, že byl podroben zacházení zakázanému čl. 3 Úmluvy, a že jím vznesená obvinění z tohoto následku nebyla řádně vyšetřena, což je v rozporu s požadavky ustanovení čl. 13 Úmluvy.

41. Soud zopakoval, že jde o záležitost právního posouzení skutkových okolností případu a po zjištění, že uvedené námitky dopadají do stejné oblasti, shledal vhodným posoudit stěžovatelova tvrzení pouze z pohledu čl. 3 Úmluvy (viz Bouyid proti Belgii, stížnost č. 23380/09, § 55, ESLP 2015).

Článek 3 Úmluvy zní následovně:

„Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu."

A. HMOTNĚPRÁVNÍ ČÁST ČLÁNKU 3

1. Přijatelnost

42. Vláda namítala, že zranění stěžovatele byla lehkého rázu a že tak nedosáhla minimálního stupně závažnosti vyžadovaného podle hmotné části čl. 3. Proto byla, dle jejího názoru, stížnost neslučitelná ratione materiae („z povahy věci“) s ustanoveními Úmluvy.

43. Soud má za to, že námitka vlády vyvolává otázky, jež úzce souvisí s podstatou sporu. V souvislosti s tím Soud shledává, že tyto otázky budou k podstatě sporu připojeny.

44. Kromě toho Soud konstatuje, že relevantní část stížnosti není zjevně neopodstatněná ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy. Dále poznamenává, že není nepřijatelná ani z jiných důvodů, a proto musí být prohlášena za přijatelnou.

2. Podstata sporu

(a) Vyjádření procesních stran

45. Stěžovatel tvrdil, že byl zbit a byl vystaven psychologickému nátlaku ze strany příslušníků policie.

46. Vláda zpochybnila stěžovatelova tvrzení co do závažnosti jeho zranění a zacházení, jemuž byl vystaven. Zejména uvedla, na základě dostupných důkazů, že stěžovatel utrpěl pouze lehká zranění – modřiny nosu a otok horního rtu, což je v rozporu s jeho tvrzeními učiněnými na vnitrostátní úrovni. Podle vlády byla újma stěžovateli způsobena zákonnými a legitimními prostředky použitými k překonání jeho odporu během jeho zatčení. Vláda navíc měla za to, že verze incidentu stěžovatele nebyla důvěryhodná, neboť znalec vyloučil možnost, že k újmě mohlo dojít způsobem popsaným stěžovatelem a žádný ze svědků nepotvrdil stěžovatelovu verzi událostí.

47. Stěžovatel nesouhlasil, zopakoval své výhrady a odkázal na lékařské záznamy a výpovědi svědků. Poukázal na to, že lékařský znalecký posudek, na který se vláda odvolávala, byl vypracován čtyři měsíce po incidentu, kdy znalec nebyl schopen posoudit zranění, která stěžovatel utrpěl. Tvrdil, že zatčení se nebránil a že záznam o použití donucovacích prostředků byl vytvořen policisty za účelem ospravedlnění tvrzeného špatného zacházení. Stěžovatel zdůraznil, že je romského původu a v době incidentu byl mladistvý, a proto bylo dosaženo minimální úrovně závažnosti špatného zacházení, a tudíž byl podroben zacházení, které dosáhlo prahové hodnoty požadované pro porušení čl. 3 Úmluvy.

(b) Hodnocení Soudu

48. Soud předně poznamenává, že stěžovatelova původní skutková verze zahrnovala obvinění ze špatného zacházení během jeho zatýkání, v policejním autě, stejně jako na policejní služebně. Nicméně řízení na vnitrostátní úrovni i před Soudem se na okolnosti zatčení stěžovatele soustředila a nevyšly v rámci nich najevo žádné podstatné skutečnosti podporující jakékoli tvrzení o špatném zacházení, jež mělo po zatčení stěžovatele následovat.

49. Soud v nedávné době shrnul použitelné principy vycházející z judikatury ve svém rozsudku Bouyid proti Belgii (citováno výše, § 81 až 90) a v kontextu k zatčení v rozsudku Yusiv proti Litvě ze dne 4. 10. 2016, stížnost č. 55894/13, § 53-56.

50. V daném případě byl stěžovatel vyšetřen v den incidentu dvěma lékaři, konkrétně chirurgem a otolaryngologem. Lékařské vyšetření potvrdilo, že měl otok horního rtu a modřiny nosu. Tato zjištění byla později potvrzena při dalším vyšetření znalcem v rámci trestního řízení.

51. Vláda nezpochybnila závěry těchto lékařských prohlídek ani netvrdila, že by stěžovatel některá ze svých zranění utrpěl před nebo po jeho zatčení dne 11. 2. 2015. Lékaři, kteří dne 11. 2. 2015 stěžovatele vyšetřovali, potvrdili, že utrpěl drobná zranění a nezpochybnili, že k nim došlo v důsledku událostí popsaných stěžovatelem. Kromě toho znalec přibraný orgány činnými v trestním řízení uvedl, že stěžovatel utrpěl lehká zranění odpovídající účinkům tupé síly mírné intenzity působící na obličej, která mohla být způsobena fackou nebo úderem do tváře o policejní auto při nastupování (…).

52. Soud vysvětlil, že pokud orgány činné v trestním řízení disponují výlučně nebo z velké části relevantními informacemi o popsané události, jako v případě osob, které mají pod svojí kontrolou ve vazbě, vyvstávají silné skutkové domněnky, pokud jde o úrazy osob, ke kterým došlo během jejich zadržení. Důkazní břemeno je pak na vládě, aby poskytla uspokojivé a přesvědčivé vysvětlení předložením důkazů prokazujících skutečnosti, které zpochybňují popis událostí poskytnutých obětí. Při absenci takového vysvětlení může Soud vyvodit závěry, které mohou být pro vládu nepříznivé. To je odůvodněno skutečností, že osoby ve vazbě jsou ve zranitelném postavení a orgány činné v trestním řízení jsou povinny je chránit (viz výše citovaný rozsudek Bouyid proti Belgii, § 83, s dalšími odkazy). Jakékoli použití fyzické síly vůči osobě zbavené osobní svobody, nebo obecněji, konfrontované donucovacími orgány, které nebylo učiněno nezbytně nutně vzhledem k chování zadržené osoby, snižuje lidskou důstojnost a je v zásadě porušením práva uvedeného v čl. 3 (viz výše citovaný rozsudek Bouyid proti Belgii, § 88, s dalšími odkazy).

53. Soud podotýká, že za účelem využití domněnky zmíněné v předchozím bodě musí jednotlivci, kteří tvrdí, že jsou oběťmi porušení čl. 3 Úmluvy, prokázat, že vykazují stopy špatného zacházení poté, co byli pod kontrolou policie nebo obdobného orgánu. Mnohé z případů, kterými se Soud zabýval, svědčí o tom, že takové osoby obvykle za tímto účelem předkládají lékařské zprávy popisující zranění nebo stopy úderů, kterým Soud připisuje značnou důkazní hodnotu (viz výše citovaný rozsudek Bouyid proti Belgii, § 92).

54. Soud dále konstatuje, že v projednávané věci bylo jádrem sporu mezi stranami řízení spíše to, jak byl zapříčiněn stav stěžovatele než to, jaký byl rozsah jeho zranění.

55. Po zhodnocení lékařských zpráv předložených stěžovatelem, znaleckého posudku pořízeného orgány činnými v trestním řízení, stejně jako výpovědí svědků, Soud shledal, že bylo prokázáno, že stěžovatel dostal facku během jeho zatýkání a utrpěl výše uvedená zranění, když byl v rukou policie (srov. rozsudek ze dne 26. 7. 2016 ve věci Adam proti Slovensku, stížnost č. 68066/12, § 59). Je tedy na vládě, aby poskytla věrohodné vysvětlení příčiny těchto zranění (viz mimo jiné rozsudky Selmouni proti Francii, stížnost č. 25803/94, § 87, ESLP 1999-V; a Yusiv proti Litvě, citovaný výše, § 59).

56. Soud v tomto ohledu zdůrazňuje, že pokud jde o osobu, která je konfrontována donucovacími orgány, jakékoli použití fyzické síly, jenž nebylo učiněno nezbytně nutně vzhledem k chování zadržené osoby, snižuje lidskou důstojnost a je v zásadě porušením práva uvedeného v čl. 3 (viz výše citované rozsudky Bouyid proti Belgii, § 88; a Yusiv proti Litvě, § 59).

57. V projednávané věci vláda popřela, že by zranění utrpěná stěžovatelem dosáhla minimální úrovně závažnosti spadající do oblasti působnosti čl. 3 (viz bod 42. výše). Nicméně tvrdila, že tato zranění byla výsledkem jeho vlastního odporu proti zákonným zásahům policistů, kterým nezbývalo nic jiného než stěžovatele umístit do policejního vozu fyzickou silou. Vnitrostátní vyšetřování v přípravném řízení dospělo k závěru, že když byl stěžovatel zadržen před svou školou, vzdoroval příkazům policie a musel být zpacifikován.

58. Přestože stěžovatel popíral jakékoli vlastní projevy odporu nebo slovní urážky vůči policistům a tvrdil, že byl svévolně zbit, vnitrostátní orgány činné v trestním řízení měly za to, že jeho tvrzení byla

vyvrácena souhlasnými prohlášeními policistů.

59. V této souvislosti Soud poznamenává, že z vnitrostátního lékařského vyšetření stěžovatele vyplynulo, že utrpěl lehká zranění odpovídající účinkům tupé síly mírné intenzity působící na obličej. Bylo prokázáno, že jeden z policistů přinejmenším uchopil stěžovatele za paži, použil chvat „kravatu" a udeřil ho do obličeje. Tvrzení, že stěžovatel dostal facku, bylo tedy shledáno důvěryhodným (srov. rozsudek ze dne 17. 12. 2015 ve věci Brahmi proti Polsku, stížnost č. 4972/14). Nebylo však posouzeno, zda bylo způsobení těchto zranění stěžovateli nezbytně nutným a přiměřeným ve vztahu k potlačení jeho odporu (viz výše citovaný rozsudek Yusiv proti Litvě, § 61).

60. Soud dále konstatuje neexistenci známek fyzického zranění policistů, které by naznačovaly násilné jednání, jako je kopání nebo kousání ze strany stěžovatele (viz rozsudek Iljina a Saruliene proti Litvě ze dne 15. 3. 2011, stížnost č. 32293/05, § 50). Stěžovateli v projednávané věci bylo v době zatčení 16 let a v žádné fázi vnitrostátního řízení nebylo tvrzeno, že mohl být ozbrojen. Incident se navíc stal bez jakéhokoli předchozího varování policistů.

61. Soud již vyjádřil, že facka má značný dopad na osobu, která ji obdrží (viz Bouyid proti Belgii, citováno výše, § 104). Rovněž vzal v úvahu specifičnost této části těla v kontextu čl. 3 Úmluvy (viz rozsudek ze dne 27. 1. 2009 ve věci Samüt Karabulut proti Turecku, stížnost č. 16999/04, § 41 a 58). V tomto ohledu Soud znovu opakuje, že by mohlo stačit, aby oběť byla v jejích vlastních očích ponížena, aby došlo k ponižujícímu zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy. Nepochybuje o tom, že i jedna předem nepromyšlená facka postrádající jakýkoli závažný nebo dlouhodobý účinek na osobu, která ji obdrží, může být touto osobou vnímána jako ponižující (viz výše citovaný rozsudek Bouyid proti Belgii, § 105). Navíc veřejnost takového zacházení, stejně jako v projednávaném případě, může být relevantní nebo přitěžující okolností pro posouzení toho, zda je „ponižujícím" ve smyslu čl. 3 [viz rozsudek ve věci Svinarenko a Slyadnev proti Rusku, stížnost č. 32541/08 a č. 43441/08, § 115, ESLP 2014 (výňatky)].

62. Z tohoto důvodu, s ohledem na zranitelnost nezletilých v kontextu čl. 3 Úmluvy (viz například rozsudky ve věcech Rivas proti Francii, stížnost č. 59584/00, 1. 4. 2004, § 42; Darraj proti Francii, stížnost č. 34588/07, 4. 11. 2010, § 44; a Bouyid proti Belgii, citovaný výše, § 109), požadavek profesionality a vysoké úrovně odbornosti příslušníků bezpečnostních sborů (viz výše citovaný rozsudek Bouyid proti Belgii, § 108 a 110), a skutečnost, že i když stěžovatel na policisty skutečně plivl a pokusil se je udeřit (viz, mutatis mutandis, Yusiv proti Litvě, citovaný výše, § 61), se neprokázalo, že za konkrétních okolností případu bylo nezbytně nutné, aby se vyškolený policista uchýlil k užití fyzické síly k zajištění toho, aby stěžovatel spolupracoval.

63. Ve světle shora uvedeného Soud shledal, že v daném případě bylo dosaženo prahové hodnoty závažnosti nezbytné pro použitelnost čl. 3 Úmluvy. Vláda neprokázala, že rozsah fyzické síly použité proti stěžovateli byl za daných okolností nezbytně nutný. Soud tedy dospěl k závěru, že stěžovatel byl v rozporu s čl. 3 Úmluvy vystaven ponižujícímu zacházení (viz výše citovaný rozsudek Bouyid proti Belgii, § 112). Závěrem Soud zamítá předběžnou námitku vlády a shledává, že došlo k porušení čl. 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní části.

B. Procesní část článku 3 Úmluvy

1. Přijatelnost

64. Soud konstatuje, že relevantní část stížnosti není zjevně neopodstatněná ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy a není nepřijatelná ani z jiných důvodů. Musí být tedy prohlášena za přijatelnou.

(a) Vyjádření procesních stran

65. Stěžovatel namítal, že vnitrostátní orgány činné v trestním řízení neprovedly účinné, důkladné a nezávislé vyšetřování jeho věrohodného tvrzení, že s ním bylo zacházeno v rozporu s čl. 3 Úmluvy.

66. Vláda tento argument zpochybnila. Tvrdila, že trestní oznámení stěžovatele bylo důkladně posouzeno v rámci několika tuzemských instancí a že vnitrostátní orgány řádně přezkoumaly všechny nezbytné důkazy. Dále poukázala na to, že i když byl stěžovatel zastoupen právníkem, nepředložil žádné další důkazy o existenci jeho zranění. Pokud jde o nezávislost vyšetřování, uvedla, že obecní policie nebyla zřízena ani dozorována Ministerstvem vnitra. Vyšetřování vedené obecní policií bylo pod dohledem prokuratury a bylo tedy dostatečně nezávislé.

67. Stěžovatel v replice nesouhlasil a zopakoval své výtky. Zejména poukázal na to, že vnitrostátní orgány zahájily oficiální vyšetřování až tři měsíce poté, co podal své trestní oznámení, a nevyslechly všechny dostupné svědky. Vláda dále neodpověděla na jeho argument týkající se nedostatečné nezávislosti vyšetřování.

68. V navazující odpovědi vláda zopakovala svá předchozí prohlášení a zdůraznila, že stěžovatel nepředložil žádné důkazy na podporu svého tvrzení, že policie uměle vytvořila zprávu o použití donucovacích prostředků, aby zpětně odůvodnila její špatné zacházení se stěžovatelem.

(b) Hodnocení Soudu

69. Soud opětovně uvádí, že pokud jednotlivec vznáší hájitelné tvrzení, že se mu ze strany policie nebo jiných podobných státních činitelů dostalo zacházení porušujícího čl. 3, vykládá se toto ustanovení ve spojení s obecnou povinností státu podle čl. 1 Úmluvy, že „zajišťuje každému v rámci jeho jurisdikce práva a svobody definované v … Úmluvě“, a implicitně se vyžaduje, aby bylo vedeno účinné oficiální vyšetřování. Takové vyšetřování by mělo vést k identifikaci a potrestání odpovědných osob (viz například rozsudek ve věci El-Masri proti Bývalé jugoslávské republice Makedonii, stížnost č. 39630/09, § 182, ESLP 2012, s dalšími odkazy).

70. V tomto ohledu Soud odkazuje na obecné zásady uvedené v rozsudku Bouyid proti Belgii (citovaném výše, § 114 až 123).

71. Soud by zejména chtěl zdůraznit, že aby bylo vyšetřování účinné, musí orgány jednat z moci úřední. Vyšetřování by rovněž mělo být dostatečně rozsáhlé, aby umožnilo vyšetřujícím orgánům zohlednit nejen úkony příslušníků státních orgánů, kteří přímo použili sílu, ale také všechny ostatní okolnosti. Ačkoli se nejedná o povinnost dosáhnutí výsledků, ale zajištění prostředků, které mají být použity, jakýkoli nedostatek ve vyšetřování, který podkopává jeho schopnost zjistit příčinu zranění nebo totožnost odpovědných osob, je rizikem, že bude vyšetřování vedeno v rozporu s požadovanou úrovní účinnosti.

72. Vyšetřování musí být rovněž rychlé a důkladné, což znamená, že se orgány činné v trestním řízení musí vždy opravdu pokusit zjistit, co se odehrálo, a neměly by se spoléhat na ukvapené nebo neopodstatněné závěry vedoucí k ukončení jejich vyšetřování. Musí přijmout veškerá přiměřená opatření, která mají k dispozici k zajištění důkazů týkajících se incidentu, mimo jiné, včetně svědectví očitých svědků a forenzních důkazů [viz rozsudek ve věci Mocanu a ostatní proti Rumunsku, stížnost č. 10865/09, č. 45886/07 a č. 32431/08, § 316-26, ESLP 2014 (výňatky) a případy v nich citované].

73. Pokud jde o projednávanou věc, Soud konstatuje, že nebylo zpochybněno, že by tvrzení stěžovatele o špatném zacházení, jež je v rozporu s požadavky čl. 3 Úmluvy, nebyla dostatečně důvěryhodná, aby nemohla vést k povinnosti ze strany orgánů vyšetřovat je v souladu s požadavky čl. 3 Úmluvy.

74. Vnitrostátní orgány dospěly k závěru, že se stěžovatel aktivně bránil zatčení, a proto proti němu byly legálně použity donucovací prostředky. Naproti tomu stěžovatel tvrdil, že se aktivně nebránil zatčení, a proto nebyl žádný důvod proti němu použít donucovacích prostředků.

75. V průběhu trestního řízení vyšetřující orgány vyslechly stěžovatele, jeho matku, podezřelé dva policisty (E. P. a R. M.), A. T. a M. Č. a jeho otce, B. Č. Rovněž ustanovily znalce-lékaře, který posoudil zranění žadatele.

76. Soud poznamenává, že záznamy předložené policií uvádějí, že stěžovatel během zatčení neutrpěl žádná zranění.

77. Dále B. Č. a M. Č. dosvědčili, že na policejní služebně viděli stěžovatele a A. T. a že ani jeden z nich nevykazoval žádné stopy zranění. Na druhou stranu, A. T. vypověděl, že stěžovatele viděl krvácet z nosu, když byl v policejním autě i po propuštění z policejní služebny. Popřel však, že by policisté proti nim použili násilí, zatímco byli zadržováni na policejní služebně.

78. Lékařské zprávy předložené jak stěžovatelem, tak policií, nicméně uvádějí, že stěžovatel utrpěl v průběhu zadržení policií modřiny na nose a otok horního rtu. Soud podotýká, že v rámci trestního řízení se zdálo, že se vnitrostátní orgány spoléhaly převážně na lékařský znalecký posudek pořízený policií přibližně tři měsíce poté, co stěžovatel utrpěl zranění, spíše než na lékařské zprávy předložené stěžovatelem a vydané v den incidentu.

79. Existuje tedy rozpor mezi jednotlivými listinnými důkazy i mezi výpověďmi svědků, který nebyl vyšetřováním odstraněn. Přestože případ byl následně zkoumán ve třech instancích prokuraturou a nakonec Ústavním soudem, ani tyto instituce nedokázaly rozpory odstranit. Všechny instance dosti obecně konstatovaly, že vydaná rozhodnutí byla dostatečně odůvodněná a že úřady učinily vše, co bylo v jejich silách, aby incident vyšetřily (viz rozsudek Adam proti Slovensku, citovaný výše, § 75).

80. Vláda dále nezpochybnila, že k incidentu došlo kolem 7,45 hodin před školou. Soud rovněž bere na vědomí argument stěžovatele, podle kterého by se mohly incidentu účastnit i jiní svědci, avšak žádný z nich nebyl orgány identifikován a vyslechnut (viz výše citovaný rozsudek Yusiv proti Litvě, § 73).

81. Závěrem Soud konstatuje, že v průběhu trestního řízení stěžovatel tvrdil, že policisté nepředložili svému nadřízenému zprávu o použití donucovacích prostředků, jež proti němu užili, a že se snaží zpětně zakrýt své provinění. Tyto námitky však během trestního řízení zůstaly nevypořádány a zdá se, že je přehlížel i Ústavní soud.

82. Soud proto dospěl k závěru, že orgány činné v trestním řízení nejednaly z moci úřední a důkladně nevyšetřily všechny relevantní skutečnosti, včetně toho, zda použití síly proti stěžovateli během jeho zatýkání bylo naprosto nezbytné a přiměřené.

83. Vzhledem k tomu, že vyšetřování jako celek bylo neúčinné, jak bylo uzavřeno výše, má Soud za to, že není nutné samostatně se zabývat otázkou jeho nezávislosti (viz například výše citované rozsudky Yusiv proti Litvě, § 69-70; a Adam proti Slovensku, § 64 a 83).

84. Ve světle výše uvedených úvah Soud shledal, že došlo k porušení procesní části čl. 3 Úmluvy.

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 ÚMLUVY

(…)

93. Soud shledal, že stěžovatel neprokázal, že zacházení s ním ze strany policistů a následné

vyšetřování incidentu byly diskriminační. Z toho vyplývá, že zbývající část stížnosti je zjevně neopodstatněná a musí být zamítnuta v souladu s čl. 35 odst. 3 písm. a) a čl. 4 Úmluvy.

III. K APLIKACI ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

94. Podle čl. 41 Úmluvy:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přizná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění."

A. Nemajetková újma

95. Stěžovatel požadoval 5 000 eur jako náhradu nemajetkové újmy.

96. Vláda zpochybnila požadovanou částku pro nepřiměřenost.

97. Soud uznává, že stěžovatel utrpěl nemajetkovou újmu. S přihlédnutím ke všem okolnostem a výši stěžovatelem požadované náhrady mu Soud přiznává částku 5 000 eur plus případnou daň, která z ní může vzniknout.

B. Náklady řízení

98. Stěžovatel rovněž požadoval 749,92 eur za náklady vynaložené na řízení před vnitrostátními soudy, 5 136 eur za náklady vynaložené před Soudem a 336 eur za administrativní výdaje, jež měl před vnitrostátními soudy i před Soudem. Na podporu svého nároku doložil pro forma fakturu od jeho obhájce, v níž byly poplatky a náklady vyčísleny.

99. Vláda zpochybnila nárok stěžovatele na náhradu nákladů řízení vynaložených v trestním řízení (437,58 eur). Tvrdila, že tyto náklady nebyly vynaloženy skutečně a nezbytně za účelem zabránění nebo nápravy porušení Úmluvy. Pokud jde o náklady a výdaje vzniklé v řízení před Ústavním soudem a Soudem, vláda zpochybnila nárok jako nepřiměřený.

100. Podle judikatury Soudu má stěžovatel nárok na náhradu nákladů a výdajů pouze pokud bylo prokázáno, že tyto náklady byly skutečně a nezbytně vynaloženy a jsou kvantitativně přiměřené [viz rozsudek Iatridis proti Řecku (spravedlivé uspokojení), stížnost č. 31107/96, § 54 a 55, ESLP 2000-XI, s dalšími odkazy].

101. Soud poznamenává, že trestní řízení v projednávané věci bylo zahájeno a vedeno stěžovatelem zejména za účelem uplatnění jeho práv podle čl. 3. Výdaje vzniklé v rámci řízení lze tedy v zásadě považovat za účelně vynaložené ve smyslu judikatury Soudu. S přihlédnutím k dokumentům, které má k dispozici, a použitelným kritériím, považuje Soud za rozumné přiznat stěžovateli částku 4 500 eur, plus případnou daň, která z ní může vzniknout, pokrývající veškeré náklady a výdaje.

C. Úroková sazba

(…)

VÝROK

Z těchto důvodů Soud

1. Jednomyslně *rozhoduje* o připojení k předběžné námitce vlády ohledně neslučitelnosti stížnosti ratione materiae s hmotněprávní částí ustanovení čl. 3 Úmluvy k podstatě sporu;

2. Jednomyslně *prohlašuje* stížnost ve vztahu k hmotněprávní a procesní části čl. 3 Úmluvy za přijatelnou;

3. Většinou hlasů *prohlašuje* zbývající část stížnosti za nepřijatelnou;

4. Jednomyslně *rozhoduje*, že došlo k porušení čl. 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní části, a odmítá námitku vlády o neslučitelnosti stížnosti s tímto ustanovením;

5. Jednomyslně *rozhoduje*, že došlo k porušení procesní části čl. 3 Úmluvy;

6. Jednomyslně *rozhoduje*

(a) že žalovaný stát má zaplatit stěžovateli ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle čl. 44 odst. 2 Úmluvy, následující částky:

(i) 5 000 eur (pět tisíc eur), a případnou částku daně, z titulu nemajetkové újmy,

(ii) 4 500 eur (čtyři tisíce pět set eur), a případnou částku daně, z titulu náhrady výdajů a nákladů řízení

(…)

7. Jednomyslně *zamítá* zbývající část stěžovatelova nároku na přiměřené zadostiučinění.

(Zpracovali JUDr. Milada Šámalová a Mgr. Josef Zelinka)